

УДК 343.1

Світлана Валеріївна МИХАЙЛЕНКО,
*курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ;*

Олена Анатоліївна СОЛДАТЕНКО,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ – ОГЛЯДУ ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ

Відповідно до статті 237 Кримінально-процесуального кодексу України метою слідчої (розшукової) дії огляд є виявлення та фіксація відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення [1]. Для його проведення виникає необхідність в письмовому дозволі особи, яка ним володіє, а у випадку відмови вказаного суб'єкта – ухвала слідчого судді.

Огляд місця події – єдина слідча (розшукова) дія, яка може бути проведена до внесення відомостей до ЄРДР, адже вона належить до невідкладних слідчих (розшукових) дій, які проводяться негайно після повідомлення про вчинене чи таке, що готується, кримінальне правопорушення. Час, який витрачається на утримання ухвали є досить цінним, слідчий за погодженням із прокурором або прокурор можуть звернутися до суду з відповідним клопотанням лише після початку досудового розслідування, але у невідкладних випадках проведення огляду місця події допускається до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань ч. 3 ст. 214 КПК України.

Відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК України, слідчий, прокурор має прав увійти до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді лише в невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, яких підозрюють у вчиненні злочину [1]. Однак в статті передбачено лише вхід до житла чи іншого володіння особи, а не можливість проведення в них слідчих (розшукових) дій.

На нашу думку, на законодавчому рівні необхідно закріпити дозвіл на проведення слідчої (розшукової) дії огляд без ухвали слідчого судді та без згоди власника, але у випадках, коли є наявні підстави вважати, що там вчинено тяжкий чи особливо тяжкий

злочин, або в тому місці можуть зберігатися значні докази вчинення вказаних правопорушень.

Задля документального закріплення підстав проникнення до житла чи іншого володіння особи та проведення огляду необхідне складання документів після проведення вказаної слідчої (розшукової) дії. На нашу думку, вказані зміни можуть бути затвердженні, адже це прискорить проведення досудового розслідування та зменшить навантаження на слідчих.

Другим проблемним питанням є залучення понятих до проведення огляду житла чи іншого володіння особи. Відповідно до п. 2 ч. 7 ст. 223 КПК України, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється за обов'язкової участі не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії [1].

Ми погоджуємося з думкою О. Л. Булейко, яка зазначає, що цьому суб'єкту приділяється недостатньо уваги на нормативно-правовому рівні: у жодному нормативному документі чітко не визначено ні поняття «понятій», ні його процесуальний статус [2, с. 19].

Така слідча (розшукова) дія як огляд місця події може тривати не одну годину, особливо, якщо це огляд житла чи іншого оволодіння особи, а відповідно до ч. 6 ст. 237 КПК України, слідчий, прокурор має право заборонити будь-якій особі (у тому числі й понятим) залишити місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду. Невиконання цих вимог тягне за собою передбачену законом відповідальність [1].

Такі учасники кримінального провадження як поняті не завжди відповідально ставляться до своєї ролі, чим підривають процес слідчої (розшукової) дії. Роблячи висновок з положень кримінально-процесуального законодавства можна стверджувати, що поняті зазвичай не володіють достатніми знаннями, щоб правильно оцінити дії правоохоронців щодо їх правомірності та законності, часто перебувають осторонь місця події, а їх увагу слідчі активізують тільки тоді, коли певні об'єкти вже виявлені та вилучені. Неподиноками є випадки залучення так званих «штатних понятих», факти фальсифікацій, що взагалі нівелює ідею громадського контролю за діяльністю органів досудового слідства [3, с. 327–340].

Отже, на законодавчому рівні слід в повній мірі визначити процесуальний статус понятих, їх права та обов'язки, а також установити відповідальність за відмову від участі в слідчій (розшуковій) дії як понятого без поважних на те причин, або ж взагалі відмовитися від ролі понятих у слідчих розшукових діях, адже є відео-запис, за можливості збільшити його кількість. Також необхідним є

внесення доповнень до ч. 7 ст. 233 Кримінального процесуального кодексу України, а саме дозволити проведення огляду житла чи іншого володіння особи без її згоди та без ухвали слідчого судді у невідкладних випадках, а саме для збирання доказів у справах щодо тяжких чи особливо тяжких злочинів.

Вказана проблема є досить актуальною, адже застосування на практиці вказаної слідчої (розшукової) дії є в кожному досудовому розслідуванні. Дані зміни та доповнення до процесуального законодавства пришвидшать роботу слідчих підрозділів та ведення досудового розслідування, не порушуючи вимоги на законодавчому рівні.

Список бібліографічних посилань: 1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.10.2019). 2. Булейко О. Л. Участь понятих у кримінальному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ. 2009. 19 с. 3. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ, 2005. 360 с.

Одержано 20.10.2019

УДК 343.13

Вадим Сергійович МОГИЛА,

аспірант кафедри кримінального процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОВНОВАЖЕННЯ СЛІДЧОГО СУДДІ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ КЛОПОТАНЬ ПРО ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ: ЗМІСТ І КЛАСИФІКАЦІЯ

Систему слідчих (розшукових) дій, які проводяться за ухвалою слідчого судді, за чинним КПК України, становлять: допит у порядку ст. 225 КПК України, обшук, огляд житла чи іншого володіння особи, слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи (ст. 240 КПК України), за відсутності добровільної згоди особи, яка ними володіє, залучення експерта у порядку ст. 244 КПК України. Повноваження слідчого судді при розгляді та вирішенні клопотань про проведення слідчих (розшукових) дій мають особливості, що дозволяють за різними критеріями виділити групи таких повноважень.